

Barbara Surma
Magdalena Ciechowska

Akademia Ignatianum w Krakowie

Wstęp

Dzieciństwo to niezwykle specyficzny okres w życiu każdego człowieka. To właśnie w ten czas, w którym mały człowiek w zasadzie w ogóle nie jest przygotowany do samodzielnego funkcjonowania w świecie, zaważy na całym jego przyszłym życiu. O złożoności tego okresu mogą świadczyć rozważania definicyjne, które w *Encyklopedii dzieciństwa* koncentrują się wokół kilku kategorii: pedagogicznej, psychologicznej, biologicznej, socjologicznej, historycznej, antropologiczno-kulturowej, politycznej, i w końcu prawnej¹.

Definicje dzieciństwa w ciągu wieków podlegały zmianom, pojawiały się coraz to nowe propozycje, zgodne z rozwojem nauki². Według jednej z nowszych teorii: „Dzieciństwo jest konstruktem społecznym, tworzonym przez dzieci i dla dzieci – jest więc faktem biologicznym posiadającym też wymiar społeczny (...). Dzieci jako członkowie społeczeństwa mogą konstruować własną tożsamość i posiadać wpływ na tożsamość innych poprzez uczestniczenie w wychowawczym dialogu. W tym ujęciu relacja między dziećmi a dorosłymi opiera się na wzajemności, miłości oraz dzieleniu się władzą i kontrolą”³.

Dzieciństwo, tak jak każdy inny okres życia, jest i powinno być badane. Prace nad dzieciństwem są jednak szczególne, a to ze względu na podwójny status prawny podmiotu badań – dziecka⁴. Sytuacja taka wymaga od badacza znajomości zarówno

¹ *Encyklopedia dzieciństwa*; http://encyklopediadziecinstwa.pl/index.php?title=Main_Page (dostęp: 27.08.2018).

² Ciekawie przedstawia to M. Szczepska-Pustkowska, *Od filozofii dzieciństwa do dziecięcej filozofii życia. Casus władzy (i demokracji)*, Impuls, Kraków 2011.

³ L. Marszałek, *Aksjologiczny kontekst dzieciństwa*, „Seminare” 36, 2015, nr 3, s. 118–119; por. M. Karwowska-Struczyk, *Edukacja przedszkolna. W poszukiwaniu innych rozwiązań*, Wyd. UW, Warszawa 2012, s. 35–36.

⁴ Zob. M. Ciechowska, *Etyczne aspekty badań jakościowych*, [w:] M. Ciechowska, M. Szymańska, *Wybrane metody jakościowe w badaniach pedagogicznych*, Wydawnictwo AIK, Kraków 2018, oraz podana tam literatura.

regulacji prawnych⁵, jak i zmierzenia się z trudnościami natury etycznej, jakie mogą się z tym wiązać. Współczesna metodologia badań społecznych jest niezwykle bogata w kwestii sposobów prowadzenia badań, zarówno w strategii ilościowej, jak i jakościowej.

Badania nad dzieciństwem mogą być prowadzone w oparciu o różne paradygmaty i metody. Jeśli badacz zdecyduje się na eksplorację z dziećmi (paradygmat partycypacyjny), wówczas będzie to wyzwanie nie tylko metodologiczne, ale też etyczne i pedagogiczne. Mamy nadzieję, że niniejszy numer czasopisma zakreśla szerokie horyzonty takich doświadczeń badawczych.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Nauk o Wychowaniu
Dr hab. Barbara Surma
e-mail: barbara.surma@ignatianum.edu.pl

Dr Magdalena Ciechowska
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Nauk o Wychowaniu
e-mail: magdalena.ciechowska@ignatianum.edu.pl

⁵ Zob. J. Kuształ, *Dziecko wobec prawa w rodzinie, szkole*, [w:] *Dziecko zagrożone wykluczeniem. Elementy diagnozy, działania profilaktyczne i pomocowe*, red. K. Biel, J. Kuształ, Wydawnictwo WAM, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna Ignatianum, Kraków 2011.